

Evropska banka za obnovu i razvoj objavila je novi izveštaj o načinima postizanja održivog energetskog miksa u zemljama zapadnog Balkana.

U izveštaju, EBRD napominje da je Svetska zdravstvena organizacija proglasila Skoplje za „najzagađeniji glavni grad u Evropi“.

Ovo treba da posluži kao opasno upozorenje i van granica zemlje: čitav zapadni Balkan (Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Kosovo i Crna Gora) trpi posledice visokog nivoa zagađenja vazduha, izazvanog zavisnošću od zastarelih termoelektrana na ugalj. Trenutno, ukupan instalisani kapacitet za proizvodnju električne energije u regionu iznosi oko 18.000 MW, i gotovo ravnomerno je podeljen između hidroenergije i termoelektrana, koje najvećim delom koriste ugalj. Količina ugljenika emitovanog u atmosferu, uzimajući u obzir privrednu aktivnost, tri puta je veća od evropskog proseka.

Jedan od odgovora na ovaj izazvo predstavlja nadogradnja ovih postrojenja ili izgradnja novih, efikasnijih i ekološki prihvatljivih objekata. Među deset termoelektrana koje su najveći zagađivači u Evropi, sedam se nalazi na zapadnom Balkanu.

Pošto mnoge zemlje u regionu imaju značajne zalihe jeftinog uglja – uglavnom lignita – planovi za nove elektrane na ugalj se ozbiljno razmatraju ili su u pripremi na mnogim lokacijama.

Međutim, ovo pretili da bude ozbiljna greška, ne samo u smislu uticaja na životnu sredinu, već i u ekonomskom pogledu, kao što se tvrdi u novom dokumentu „Kako se energetski miks zapadnog Balkana može učiniti održivim?“, objavljenom 3. decembra.

Čak i ako modernizovana i nova postrojenja zadovoljavaju standarde EU u pogledu najbolje raspoložive tehnologije, očekuje se rast troškova emisija svake tone ugljenika, kako EU bude ojačavala šemu trgovine gasovima, čineći dalje korišćenje izvora energije sa visokim emisijama neekonomičnim.

To bi moglo dovesti do toga da ova postrojenja postanu neupotrebljiva, jer će biti jeftinije da se koriste alternativni izvori energije. Ovi projekti efikasno bi zarobili imovinu koja može imati visoke ekonomske i zdravstvene troškove za sadašnje i buduće generacije, s obzirom da je prosečan radni vek termoelektrana na ugalj 40 do 50 godina.

Na sreću, alternative poslednjih godina postaju sve održivije. Već danas polovinu instalisanih kapaciteta na zapadnom Balkanu čine hidroelektrane. Međutim, drugi obnovljivi izvori energije, sunce, vetar, biomasa, ostaju u povelju u regionu.

Pošto su troškovi ovih tehnologija pali, a performanse unapređene, one predstavljaju značajnu low-cost alternativu, što se ogleda u rastućem interesu investitora.

Pored tehnološkog napretka i podsticajnog regulatornog okruženja, obnovljivi izvori energije takođe će imati koristi od konkurentnih i transparentnih proceduri nabavki, koje većina

zemalja regiona uvodi kao deo procesa približavanja EU.

Većina zemalja ima način da postigne cilj EU, prema kome svaka članica mora do 2030. godine proizvoditi jednu trećinu ukupne energije iz obnovljivih izvora.

U izveštaju se navodi da je osnivanje, uz podršku EBRD-a, Kancelarije za koordinaciju aukcija 2014. godine, odgovorne za upravljanje prekograničnim kapacitetima za transparentnu trgovinu električnom energijom, predstavljalo pozitivan iskorak.

Dodaje se da gas, u prelaznom periodu ka izbacivanju navike na ugalj, predstavlja održivu alternativu, koja nudi značajne ekološke i ekonomske prednosti u odnosu na ugalj.

Završetak ogromnih projekata, kao što je Trans-jadranski gasovod, donosi nove dimenzije ne samo u pogledu snabdevanja, već i stvaranju novih veza.

Izvor: ebrd.com